

EUROOPA KOHTU OTSUS
16. november 1995*

EÜ asutamislepingu artikkel 85 ja järgnevad artiklid – Mõiste „ettevõtja” –
Organisatsioon, kes haldab vabatahtlikku täiendavat sotsiaalkindlustussüsteemi

Kohtuasjas C-244/94,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Conseil d'État français' (Prantsusmaa) eelotsusetaotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleliolevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Fédération française des sociétés d'assurance,

Société Paternelle-Vie,

Union des assurances de Paris-Vie,

Caisse d'assurance et de prévoyance mutuelle des agriculteurs

ja

Ministere de l'Agriculture et de la Pêche,

eelotsust EÜ asutamislepingu artikli 85 ja järgnevate artiklite tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed C. N. Kakouris ja D. A. O. Edward, kohtunikud G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida (ettekandja), kohtunikud P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, J. L. Murray, P. Jann, H. Ragnemalm ja L. Sevón,

kohtujurist: G. Tesauro,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– põhikohtuasja hagejad, esindaja: advokaat Dominique Voillemot, Pariis,

---

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

– Prantsusmaa valitsus, esindajad: välisministeeriumi õigusosakonna asejuhataja Edwige Belliard ja sama osakonna haldusasjade vanemametnik Claude Chavance,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigustalituse ametnik Richard Lyal ja õigustalituse juures tegutsev liikmesriigi ametnik Gérard de Bergues,

arvestades kohtuistungil ettekannet,

olles 13. juuni 1995. aasta kohtuistungil ära kuulanud suulised märkused, mille esitasid põhikohtuasja hagejad, esindajad: advokaadid Michel Guénaire ja Marie-Pia Hutin, Pariis, Prantsusmaa valitsus, esindaja: Claude Chavance, ja komisjon, esindajad: Richard Lyal ja Gérard de Bergues,

olles 13. juuli 1995. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1. Conseil d'État français (Prantsusmaa) esitas 24. juuni 1994. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse sama aasta 9. septembril, EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel eelotsuse küsimuse EÜ asutamislepingu artikli 85 ja järgnevate artiklite tõlgendamise kohta.

2. See küsimus kerkis kaebuse raames, mille esitasid Fédération française des sociétés d'assurance, Société Paternelle-Vie, Union des assurances de Paris-Vie ja Caisse d'assurance et de prévoyance mutuelle des agriculteurs, et saavutada code rural'i (maaelu seadustiku) artikli 1122-7 alusel 26. novembri 1990. aasta dekreediga nr 90-1051 kehtestatud mittepalgatöötajatest põllumajandustöötajate vabatahtliku täiendava vanaduskindlustuse süsteemi kohta (*Journal officiel de la République Française*, 27.11.1990, lk 14 581; edaspidi „dekreet nr 90-1051”) tühistamine võimu kuritarvitamise tõttu.

3. Dekreediga nr 90-1051 on kehtestatud mittepalgatöötajatest põllumajandustöötajate täiendava vanaduskindlustuse süsteemi korraldus ja tööpõhimõtted; seda süsteemi rahastatakse kutsetööst saadavast maksustavast tulust mahaarvatavate vabatahtlike maksetega ja see loodi 30. detsembri 1988. aasta seadusega nr 88-1202 põllumajandusettevõtjate kohandamise kohta majandusliku ja sotsiaalse keskkonnaga (*Journal officiel de la République Française*, 31.12.1988, lk 16 741).

4. Dekreedi nr 90-1051 artikli 1 teise lõigu järgi vastutab uue täiendava süsteemi haldamise eest Caisse nationale d'assurance vieillesse mutuelle agricole (edaspidi „CNAVMA”) üksikute departemangude või mitut departemangu hõlmavate põllumajandustöötajate täiendava sotsiaalkindlustuse kassade (edaspidi „MSA-kassad”) abiga.

5. Conseil d'État's väidavad põhikohtuasja hagejad, et kõnesoleva süsteemi haldamise monopoli andmine CNAVMAle, keda abistavad MSA-kassad, ning CNAVMAle tasutavate maksete mahaarvatavus maksustamise eesmärgil asetasi viimase olukorda, kus elukindlustuse ning kapitalisatsioonitoodete ja pensionihoiuste turult tõrjutakse välja konkureerivad kindlustusettevõtjad. Dekreet nr 90-1051 on järelikult asutamislepingu artikli 85 ja järgnevate artiklitega vastuolus.

6. Kaheldes, kuidas tuleb ühenduse õigust tõlgendada, otsustas Conseil d'État menetluse peatada ja küsida Euroopa Kohtult, kas

„mittetulunduslikku ühingut, kes haldab kohustuslikku süsteemi täiendavat vanaduskindlustussüsteemi, mis on seadusega loodud vabatahtlikuna ja toimib kapitalisatsiooni põhimõttel, järgides liitumistingimuste, maksete ja väljamaksete osas ametiasutuste eeskirju, võib pidada ettevõtjaks asutamislepingu artikli 85 ja järgnevate artiklite tähenduses”.

7. Prantsuse valitsuse arvates ei ole CNAVMA, kes ühines 1. jaanuaril 1994 kahe teise, põllumajandustöötajate täiendavate peretoetuste ja täiendava abi keskkassaga üheks asutuseks Caisse centrale de la mutualité sociale agricole (edaspidi „CCMSA”), ettevõtja asutamislepingu artikli 85 ja järgnevate artiklite tähenduses. Selle tõestuseks meenutab ta Corevaks nimetatava mittepalgatöötajatest põllumajandustöötajate täiendava pensionikindlustuse süsteemi ja seda haldava asutuse erinevaid omadusi.

8. Esiteks on Coreval sotsiaalne eesmärk. See loodi selleks, et kaitsta mitmesuguste riskide eest seda elanikkonna osa, kelle sissetulek on tagasihoidlikum ja keskmine vanus kõrgem kui teiste kutsealade esindajate sotsiaalsetes rühmades ning mille vanaduskindlustuse põhisüsteem ei ole piisav. Kui Coreva süsteemi hallatakse kapitalisatsiooni meetodil, mitte jaotusmeetodil, siis seepärast, et jaotusmeetod tuleb kõne alla üksnes kohustuslike süsteemide raames, mille puhul toimib paljude isikute solidaarsuse põhimõte, millega antud juhul tegemist ei ole.

9. Teiseks ei reguleeri õigusi ja kohustusi süsteemi haldava asutuse ja kindlustatute suhetes eraõiguslik leping, vaid need tulenevad avalik-õiguslikest eeskirjadest, mida ei saa muuta asjaomaste poolte algatusel või vastavalt nende huvidele. Sellega seoses märgib Prantsusmaa valitsus, et Coreva süsteem rajaneb vanaduskindlustuse põhisüsteemil, et MSA-kassad ei saa teha valikut maaelu seadustiku artiklis 1122-7 määratletud isikute ja kutsealade esindajate hulka kuuluvate isikute vahel, sest enne registreerimist ei nõuta ühegi küsimustiku täitmist ega ühtegi meditsiinilist dokumenti, et maksed on kutsetegevusest saadava tuluga proportsionaalsed ja ei saa ületada sotsiaalkindlustuse põhisüsteemi järgi kinni peetud ülempiiri kolmekordset summat, mis on 4,5% (või 7% – suurendatud makse, mille võib valida viieks aastaks), ning lõpuks et väljamakseid tehakse eluaegse rendisena, mitte kunagi kapitalina. Coreva süsteemi eristab jaotusmeetodil toimivast seadusjärgsest kohustuslikust süsteemist ainult täiendava pensionipunkti omandamise hinna ja väärtuse kindlaksmääramine, mis kuulub CCMSA nõukogu pädevusse.

10. Kolmandaks põhineb Coreva süsteem solidaarsuse põhimõttel. Nõnda võib erikomisjon liitunud, kes ei suuda haiguse tõttu makseid tasuda, maksekohustusest

vabastada, kusjuures maksed tasub siis sotsiaalhoolekandefond, mida rahastatakse täiendava süsteemi maksete arvelt nii, et iga-aastastest brutomaksetest võetakse ära 0,5%. Samuti võib iga liitunu süsteemist ilma mingi trahvita välja astuda, kusjuures pensioniõigus jääb asjaomasele isikule täielikult alles. Peale selle ei anta kogunenud punkte liituja enneaegse surma korral pärijatele nagu elukindlustuslepingu või pensionihoiuse puhul, vaid vahendid jäetakse süsteemi käsutusse ja neid kasutatakse parajasti rahastatavate pensionide väärtuse suurendamiseks.

11. Neljandaks ei ole süsteemi haldaval asutusel tulunduslikku eesmärki. Selle juhtimise eest vastutavad code rurali artiklis 1011 kehtestatud tingimustel valitud vabatahtlikud ja selle haldamist kontrollivad koos põllumajandus- ja rahandusminister. Lisaks saab MSA-kassades hoitavaid võimalikke vabu vahendeid kasutada ainult finantsinvesteeringuteks, mis on lubatud 27. veebruari 1987. aasta määrusega, millega muudetakse 13. märtsi 1973. aasta määrust põllumajandustöötajate täiendava sotsiaalkindlustuse kassade investeeringute ja laenude kohta (*Journal officiel de la République Française*, 16.04.1987, lk 4332). Süsteemi haldamise kulud kaetakse erimaksega põllumajandusministri määrusega ette nähtud piirides.

12. Eeltoodu põhjal arvab Prantsusmaa valitsus, et Coreva süsteem ei ole olemuselt konkureeriv ja et seda haldav asutus vastab kõikidele tingimustele, mille tõttu asus Euroopa Kohus oma 17. veebruari 1993. aasta otsuses liidetud kohtuasjades C-159/91 ja C-160/91: *Christian Poucet v. Assurances générales de France ja Caisse mutuelle régionale du Languedoc-Roussillon* (EKL 1993, lk I-637) seisukohale, et nendes kohtuasjades käsitletud sotsiaalkindlustussüsteeme haldavad asutused ei ole ettevõtjad asutamislepingu artiklite 85 ja 86 tähenduses.

13. Teise võimalusena märgib Prantsusmaa valitsus, et ainuõiguste andmine CCMSAle ei ole vastuolus EÜ asutamislepingu artikliga 90. Nimelt ei vii pelgalt niisuguste õiguste kasutamine süsteemi haldavat asutust turgu valitseva seisundi kuritarvitamiseni ega loo olukorda, kus see asutus hakkaks niisugust kuritarvitamist toime panema.

14. Tuleb meenutada, et konkurentsioiguse kontekstis on Euroopa Kohus sedastanud, et mõiste „ettevõtja” tähendab mis tahes majandustegevusega tegelevat üksust, sõltumata selle üksuse õiguslikust vormist ja rahastamisviisist (vt eelkõige 23. aprilli 1991. aasta otsust kohtuasjas C-41/90: *Klaus Höfner ja Fritz Elser v. Macrotron GmbH*, ja eespool viidatud kohtuotsust *Poucet*, punkt 17).

15. Lisaks arvas Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuotsuses *Poucet* sellest mõistest välja asutused, kes haldavad mõningaid solidaarsuse põhimõttel rajanevaid kohustuslikke sotsiaalkindlustussüsteeme. Talle hindamiseks esitatud ravi- ning rasedus- ja sünnituskindlustussüsteemis said kõik nimelt samasuguseid väljamakseid, kuid maksed olid tuludega proportsionaalsed; vanaduskindlustussüsteemis tagasid vanaduspensionide rahastamise tööl käivad töötajad; lisaks ei olnud seadusega kehtestatud pensioniõigus vanaduskindlustussüsteemi tehtud maksetega proportsionaalne; ja lõpuks osalesid ülejäägiga süsteemid nende süsteemide rahastamises, kellel oli struktuurilisi finantsraskusi. See solidaarsus eeldas paratamatult, et eri süsteeme haldab üks asutus ja et liitumine nende süsteemidega on kohustuslik.

16. Küsimust, kas mõistega „ettevõtja” asutamislepingu artikli 85 ja järgnevate artiklite tähenduses on silmas peetud kõnesoleval juhul põhikohtuasjas käsitletavat asutust, tulebki analüüsida nendes kaalutlustest lähtudes.

17. Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, et liitumine Coreva süsteemiga on vabatahtlik, et see süsteem toimib kapitalisatsiooni põhimõttel ja et väljamaksed, millele see õiguse annab, sõltuvad ainult saajate tehtud maksetest, samuti süsteemi haldava asutuse tehtud investeeringute rahalistest tulemustest. CCMSA tegeleb niisiis majandustegevusega, konkureerides elukindlustusettevõtjatega. Nagu komisjon põhjendatult märkis, valib põllumajandusettevõtja, kes soovib oma põhipensioni täiendada, CCMSA ja kindlustusettevõtja vahel sellise lahenduse, mis tagab talle parima investeeringu.

18. Solidaarsuse elemendid, mida see süsteem sisaldab, samuti muud omadused, mille Prantsusmaa valitsus ära märgib, ei muuda seda liigitust valeks.

19. Kõigepealt väljendub solidaarsuse põhimõte selles, et maksed ei sõltu riskist, et liitunu enneaegse surma korral antakse maksetele vastavad vahendid süsteemi käsutusse, et on olemas haiguse korral maksetest vabastamise meetod, ning lõpuks selles, et maksete tasumise võib ettevõtja majandusliku orukorraga seotud põhjustel ajutiselt peatada. Niisugused normid on aga juba olemas mõningates grupielukindlustustes või neid saab sinna lisada. Igal juhul on solidaarsuse põhimõttel äärmiselt piiratud ulatus, mis tuleneb sellest, et süsteem on vabatahtlik. Selles olukorras ei saa süsteemi haldava asutuse tegevust liigitada mittemajanduslikuks.

20. Seejärel tuleb märkida, et mõistagi võivad sotsiaalse eesmärgi taotlemine, solidaarsuse nõuded ja muud Prantsusmaa valitsuse mainitud eeskirjad, eelkõige need, mis puudutavad süsteemi haldava asutuse ja kindlustatute õigusi ja kohustusi, selle asutuse eeskirju ja tema piiranguid investeeringute tegemisel, nõrgendada Coreva süsteemi osutatava teenuse konkurentsivõimet elukindlustusettevõtjate samalaadse teenusega võrreldes. Niisugused piirangud ei takista siiski pidamast CCMSA tegevust majandustegevuseks. Jääb üle analüüsida, kas nendele piirangutele saaks tugineda näiteks selleks, et õigustada selle asutuse ainuõigust pakkuda vanaduskindlustust, mille maksed arvatakse maha kutsetegevusest saadud maksustavast tulust.

21. Lõpuks ei muuda ainuüksi asjaolu, et CCSMAI ei ole tulunduslikku eesmärki, tema tegevust mittemajanduslikuks, sest võttes arvesse punktis 17 kirjeldatud omadusi, võib see kutsuda esile käitumist, mille vastu püütakse konkurentsieeskirjadega võidelda.

22. Liikmesriigi kohtule tuleb seega vastata, et mittetulunduslikku ühingut, kes haldab kohustuslikku süsteemi täiendavat vanaduskindlustussüsteemi, mis on seadusega loodud vabatahtlikuna ja toimib kapitalisatsiooni põhimõttel, järgides liitumistingimuste, maksete ja väljamaksete osas ametiasutuste eeskirju, võib pidada ettevõtjaks asutamislepingu artikli 85 ja järgnevate artiklite tähenduses.

Kohtukulud

23. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Prantsusmaa valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulud ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus liikmesriigi kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS

vastuseks Conseil d'État français' 24. juuni 1994. aasta otsusega esitatud eelotsuse küsimusele, otsustab:

Mittetulunduslikku ühingut, kes haldab kohustuslikku süsteemi täiendavat vanaduskindlustussüsteemi, mis on seadusega loodud vabatahtlikuna ja toimib kapitalisatsiooni põhimõttel, järgides liitumistingimuste, maksete ja väljamaksete osas ametiasutuste eeskirju, võib pidada ettevõtjaks asutamislepingu artikli 85 ja järgnevate artiklite tähenduses.

Rodríguez Iglesias

Kakouris

Edward

Mancini

Moitinho de Almeida

Kapteyn

Gulmann

Murray

Jann

Ragnemalm

Sevón

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 16. novembril 1995 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias